

Nr 162

Av herr Lundström m. fl., om inrättande av stadsdelsråd och kommundelsråd.

(Lika lydande med motion nr 177 i Andra kammaren)

Den pågående kommunsammanslagningen medför jämte många fördelar även några ur demokratisk synpunkt mindre önskvärda följder. Den kommunala självstyrelsens betydelse för ett vidgat och bestående intresse för vårt lands demokratiska styrelseskick blir genom storkommunernas tillkomst sannolikt försvagad. Antalet av dem inom storkommunen som får möjlighet att ta aktiv del i kommunens skötsel minskar, det blir färre ledamöter i fullmäktige, i styrelser och nämnder. Storkommunen kommer på detta sätt att hos medborgarna tunna ut det direkta intresset för de gemensamma kommunala angelägenheterna. I varje fall lär detta bli fallet inom de utanför centralorten belägna gamla kommunerna.

Det måste vara av vital betydelse att även inom en storkommun på bred bas söka vidmakthålla intresset för den egna kommunens angelägenheter. Självstyrelsen inom de många kommunerna har hittills utgjort en ovärderlig demokratisk skolning inom alla grupper av vårt folk. Att i det nya läget nå detta syfte genom att lita till spontana aktioner inom storkommunernas olika delar torde knappast visa sig möjligt. Bäst vore om de gamla kommundelarnas förvaltning kunde i någon form fortsätta inom den ram, som storkommunens organisation gör möjligt. Även om detta icke är realiserbart, borde dock försök göras att inom de gamla kommunområdena uppehålla en sådan kontaktverksamhet med de centrala förvaltningsorganen, att känslan av ett betydelsefullt medarbetarskap i de kommunala angelägenheterna vidmakthålles. En lösning som förefaller användbar är inrättandet av stadsdelsråd, resp. kommundelsråd, vilka kunde verka inom delar av storkommunerna.

Kommunalföreningar och jämförbara organ har redan tidigare förekommit på sina håll i landet, särskilt inom kommuner med stor areal och långt avstånd till centralorten. De har fungerat dels som kontaktorgan mellan sina verksamhetsområden och den centrala förvaltningen, dels för handhavandet av vissa opinionsbildande funktioner. På sina håll handhas även andra uppgifter.

Frågan om stadsdelsråd har hittills av naturliga skäl endast varit av

intresse för storstäderna. I Stockholm har den vid flera tillfällen aktualiserats under de senaste 20 åren, dock utan att hittills något praktiskt resultat nåtts. Förutom tveksamhet om inte sådana råd skulle komma att splittra den kommunala förvaltningen, har frågan om hur råden skulle tillsättas och vilka deras uppgifter skulle vara föranlett så olika meningar, att något resultat icke nåtts. Staden har emellertid nu en särskild utredning, kallad »Självstyrelseutredningen», som är i färd med att penetrera bl. a. de här nämnda problemen i anslutning till ett antal under 60-talet väckta motioner i frågan.

Kommunalrättskommittén erhöll 1963 i uppdrag av regeringen att utreda möjligheten att genom delegation bereda utrymme för en starkare förankring inom kommunens olika delar av den kommunala förvaltningen. I sitt betänkande (SOU 1965:6) behandlade kommittén det nämnda frågekomplexet och avgav vissa rekommendationer och förslag, dock utan att förorda lagstiftning. I betänkandet konstaterades betydelsen av att det skapades förbindelselänkar mellan förvaltningen och befolkningen i en kommuns skilda delar. Kommittén nämnde olika vägar, som kunde vara framkomliga, och betonade vikten av att de lokala organen fick en sammansättning, som gjorde att förutsättningarna att föra en samlad och av befolkningen i kommunens olika delar accepterad kommunal politik blev så gynnsamma som möjligt. Samtidigt uttalade sig kommittén för en viss decentralisering genom distriktsuppdelning eller liknande för en del frågor inom stora kommuner och med särskilda beslutsorgan för varje distrikt. Det skulle kunna gälla socialhjälpens, barnavårdens och nykterhetsvårdens verksamhetsområden.

Vi anser att en utredning bör göras om möjligheten att skapa av kommunens ledning erkända organ, stadsdelsråd eller kommundelsråd, inom de gamla kommundelarna av storkommunerna. Det är f. ö. inte alltid nödvändigt att binda sådana »råd» vid de gamla kommungränserna. Utredningen bör dels gälla sättet för dessa organs tillsättande, dels deras arbetsuppgifter. Hur önskvärt det än vore att dessa lokala organ kunde tillsättas vid allmänna val, torde detta från och med 1970 vara ogörligt, då ju tre val skall ske vid samma tillfälle. Uteslutet är dock icke att ordna fristående val. Om detta ej anses lämpligt torde organen böra utses av fullmäktige i storkommunen, varvid kan förutsättas att detta i praktiken sker under samverkan med partiorganisationerna i berörda kommundelar. Organen skall givetvis i första hand tjänstgöra som opinionsorgan med yttrande- och initiativrätt, sålunda vara ett kontaktorgan mellan opinionen inom sitt arbetsområde och den centrala förvaltningen. Men om dessa organ skall kunna bäras upp av en levande lokal opinion, är det också önskvärt att de kan förses med några andra reella arbetsuppgifter, dock av viss begränsad omfattning så att inte effektiviteten i kommunens förvaltning rubbas.

Då antalet storkommuner redan är betydande och avstånden från vissa

gamla kommunområden till centralorten i storkommunen i många fall är avsevärda, är det av vikt att de nämnda lokala organen kan komma till stånd utan alltför långt dröjsmål.

Med hänvisning till det anförda föreslås,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en snabb utredning rörande frågan om tillsättande inom storkommunerna av stadsdelsråd eller kommundelsråd med bl. a. sådana uppgifter som berörts i motionen.

Stockholm den 23 januari 1969

Birger Lundström (fp)

Stig Stefanson (fp)

Arvid Annerås (fp)

Axel Andersson (fp)
